

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 639/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Emíliou Korčekovou, advokátkou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní sp. zn. 5C/291/2012 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 405/2016-33 z 18. októbra 2016 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 4Co/81/2019 (4Co/9/2020) a sp. zn. 4Co/25/2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 8. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného a krajského súdu v napadnutých konaniach. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu a krajskému súdu v konaniach sp. zn. 5C/291/2012 a sp. zn. 4Co/25/2023 konať bez zbytočných prietahov. Tiež žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov konania 410,26 eur.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. III. ÚS 639/2023-13 zo 7. decembra 2023 ju prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia v bode 1 uvedených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 405/2016-33 z 18. októbra 2016 a postupom krajského súdu

v napadnutých konaniach. V časti namietaného porušenia v bode 1 uvedených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní do právoplatnosti nálezu ústavného súdu bola ústavná sťažnosť sťažovateľa odmietnutá.

II.

Skutkové východiská a argumentácia sťažovateľa

3. V napadnutom konaní okresného súdu (od 12. septembra 2012 pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 25C/166/2012) má sťažovateľ postavenie žalobcu, ktorého predmetom je uloženie povinnosti Slovenskej republiky, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, zaplatiť nemajetkovú ujmu 9 666,66 eur s príslušenstvom, ktorá mu vznikla v priamej príčinnej súvislosti s extrémne dlhým konaním vedeným na okresnom súde pod sp. zn. 5C/895/2008 a nekonaním aj o vzájomnom návrhu sťažovateľa.

4. Žaloba sťažovateľa bola právoplatne zamietnutá rozsudkom z 19. novembra 2018 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 4Co/81/2019 (4Co/9/2020)-375 z 29. januára 2020. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/84/2020 z 30. novembra 2022 tak, že bol zrušený rozsudok krajského súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

5. Sťažovateľ konštatoval, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti konanie trvá extrémne dlho (viac ako 10 rokov), pričom od jeho začiatku sťažovateľ má záujem na urýchlennom, spravodlivom, zákonom a ústavne konformnom právoplatnom rozhodnutí vo veci samej, k čomu doteraz nedošlo. Po právnej a skutkovej stránke je vec jednoduchá. K jej extrémnej dĺžke sťažovateľ neprispel, keďže má pre neho mimoriadny význam. Nepodielal sa na zjavných a neospravedliteľných obštrukciách a priet'ahoch zo strany okresného súdu a krajského súdu, keď ich vinou sa stal obeťou zjavnej nezákonnosti a svojvôle. Ochrana práv sťažovateľa zo strany okresného súdu a krajského súdu teda nebola a stále nie je rýchla a účinná. Jeho stav právnej neistoty vinou všeobecných súdov trvá viac ako 10 rokov, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné a neakceptovateľné. Skorším vyhovujúcim nálezom už ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v tejto veci konal bez zbytočných priet'ahov. Sťažovateľ tiež poznamenal, že od 21. februára 2023 prebieha na krajskom súde nové odvolacie konanie pod sp. zn. 4Co/25/2023, pričom do doručenia ústavnej sťažnosti krajský súd opätovne nerozhodol o jeho odvolaní proti rozsudku okresného súdu. Aj v opätovnom odvolacom konaní krajský súd pokračuje v predlžovaní stavu právnej neistoty sťažovateľa, keďže odvolacie konanie už trvá viac ako 3,5 roka.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že predmet konania je vec patriaca do štandardnej agendy všeobecných súdov. Vec je priemerne skutkovo a právne zložitá. Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu a zmene konajúceho sudcu, čo prispelo k predĺženiu konania, vec bola vybavovaná riadne a bez zbytočných priet'ahov. Vo veci samej bol rozhodnuté rozsudkom z 19. novembra 2018 a vzhľadom na podané opravné prostriedky bol súdny spis opakovane predložený odvolaciemu a dovolaciemu súdu. Okresný súd tiež konštatoval, že počas konania sťažovateľ častokrát predkladal zmätočné návrhy a účelovo postupoval tak, aby k priet'ahom dochádzalo.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd vo svojom vyjadrení konštatoval, že prvýkrát okresný súd zamietol žalobu rozsudkom zo 14. júna 2016 pre nesplnenie hmotnoprávnej podmienky pre podanie žaloby na súd, t. j. uplynutia 6-mesačnej lehoty od prijatia žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Uznesením č. k. 4Co/10/2017-179 z 31. októbra 2017 krajský súd na odklade sťažovateľom podaného odvolania zrušil prvý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Krajský súd uviedol, že ak poškodený uplatní svoj nárok na súde bez jeho predchádzajúceho predbežného prerokovania, nemôže súd jeho žalobu zamietnuť a ani konanie bez ďalšieho zastaviť. V tomto prípade súd má poškodeného vyzvať na odstránenie nedostatku tejto podmienky so stanovením primeranej lehoty a v prípade podania návrhu o predbežné prerokovanie nároku súd vyčká až do skončenia jeho prerokovania pred príslušným ústredným orgánom. Navyše, na pojednávaní konanom 14. júna 2016 sťažovateľ predložil súdu dôkaz o podaní žiadosti o predbežné prejednanie jeho nároku z 28. apríla 2016, čím došlo k odstráneniu uvedeného nedostatku.

8. Druhýkrát okresný súd zamietol žalobu rozsudkom z 19. novembra 2018, proti ktorému sťažovateľ podal odvolanie. Rozsudkom č. k. 4Co/81/2019-375 z 29. januára 2020 krajský súd potvrdil druhý rozsudok okresného súdu.

9. Na dovolanie žalobcu už v bode 4 uvedeným uznesením najvyššieho súdu bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Najvyšší súd uviedol, že síce v odvolaní sťažovateľ nepožiadaval výslovne o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na mailovú adresu, ale takúto požiadavku mal vzniesť v podaní na č. 1. 99 súdneho spisu, v ktorom mal uviesť mailovú adresu na doručovanie. V súdnom spise sa ale nenachádza žiaden záznam o tom, že by krajský súd oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku žalobcovi na ním uvedenú elektronickú adresu. Ostatné dovolacie dôvody sťažovateľa najvyšší súd považoval za nedôvodné.

10. Krajský súd opätovne rozhodol rozsudkom č. k. 4Co/25/2023-458 z 29. marca 2023, ktorým znova potvrdil druhý rozsudok okresného súdu. Krajský súd poznamenal, že v odvolaní sťažovateľ nepožiadaval odvolací súd o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami v zmysle druhej vety § 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Na č. 1. 99 súdneho spisu sa nenachádza žiadne podanie sťažovateľa, ktorým by žiadal o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na ním uvedenú mailovú adresu (správne má byť č. 1. 199, čo vyplýva z vyžiadaného súdneho spisu, pozn.). Na mailovú adresu sťažovateľa, ktorú uviedol najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, sa nepodarilo doručiť oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku. Krajský súd doručil dané oznámenie sťažovateľovi až na tretiu mailovú adresu, ktorú zistil zo súdneho spisu, pričom sa nedostavil na verejné vyhlásenie rozsudku.

11. Keďže krajský súd rozhodol o predchádzajúcich odvolaniach žalobcu v priebehu 9 mesiacov, resp. jedného mesiaca od doručenia súdneho spisu, svojím postupom neporušil práva sťažovateľa.

III.3. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ v replike uviedol, že vzhľadom na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) proti Slovenskej republike sa pridrižiava svojej ústavnej sťažnosti, ktorá podľa jeho názoru nie je zneužitím práva. Vyjadrenia okresného súdu a krajského s pocitom jemnej

opatrnosti a slušnosti sťažovateľ nekomentuje, o to viac, ak sťažovateľ požíva status poškodenej osoby podľa čl. 34 dohovoru a na najvyššom súde rozhodovali authority. Podľa sťažovateľa okresný súd a krajský súd *«v dôsledku ich konania a arbitrárneho rozhodovania odporujúceho ústave, Dohovoru a Listine, porušovaním základného práva sťažovateľa na ľudskú dôstojnosť garantovaného Listinou, v dôsledku neprípustnej (re)interpretácie, naoktrojovania nerešpektovaním rozhodovacej praxe ESĽP, prekrúcaním práva a jeho nadužívaním (viď príkladmo odôvodnenie arbitrárneho rozsudku okresného súdu svojským výkladom tzv. „Pintovho zákona“ a údajného odškodňovania „teoretickej nemajetkovej ujmy“ bez bližšieho objasnenia, riadneho a presvedčivého odôvodnenia), porušovania CSP, prispeli výraznou mierou k predĺženiu kompenzačného konania, k predĺženiu stavu právnej neistoty sťažovateľa, utrpenia, bezmocnosti a beznádeje sťažovateľa... o výsledok konania.»*

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESĽP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z čl. 17 CSP, ktorý súdom prikazuje, aby postupovali v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

17. V prípade právnej a faktickej zložitosti tejto veci ústavný súd konštatuje, že konanie o zaplatenie nemajetkovej ujmy možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, a preto dĺžka napadnutého konania nebola ovplyvnená skutkovou či právnou náročnosťou

prerokovávanej veci. Zároveň konkrétnu skutkovú či právnu náročnosť tejto veci napokon neuviedol vo svojom vyjadrení okresný súd ani krajský súd.

18. Správanie strany sporu je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom.

19. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že pojednávanie nariadené na 8. marec 2018 bolo odročené kvôli neprítomnosti s'ťažovateľa, keďže si neprevzal zásielku s predvolaním na pojednávanie.

20. Podaním zo 14. apríla 2018 s'ťažovateľ žiadal o prerušenie napadnutého konania do právoplatného skončenia vyšetřovania smrteľnej dopravnej nehody, ktorej účastníčkou bola aj sudkyňa (z tohto dôvodu bolo zrušené pojednávanie nariadené na 19. apríl 2018 kvôli práceneschopnosti sudkyne). Ak by sa preukázalo, že sudkyňa zavinila smrť osoby, podľa s'ťažovateľa nie je možné, aby v tejto veci konala a rozhodovala. Uznesením z 25. mája 2018 bol zamietnutý návrh s'ťažovateľa na prerušenie napadnutého konania, proti ktorému nebolo prípustné odvolanie.

21. Podaním z 22. júna 2018 s'ťažovateľ opätovne žiadal o prerušenie napadnutého konania do právoplatného skončenia trestného stíhania pre spáchanie prečinu usmrtenia, z ktorého podľa médií mala byť dôvodne podozrivá sudkyňa. V očiach s'ťažovateľa sa preto sudkyňa javila ako osoba, ktorá vzhľadom na prežitú a nesporne pretrvávajúcu psychickú traumú nemôže riadne konať koncentrovane, sústredene a spravodlivo rozhodovať a na ten účel s'ťažovateľ navrhoval znalecké preskúmanie psychického stavu sudkyne. Vzhľadom na neakceptovateľný systematický psychický nátlak zo strany s'ťažovateľa sudkyňa podala námietku zaujatosti pre svoj (negatívny) pomer k osobe s'ťažovateľa (z tohto dôvodu bolo zrušené pojednávanie nariadené na 22. jún 2018), ktorú odôvodnila tým, že v napadnutom konaní s'ťažovateľ proti nej zneužíva medializovanú informáciu. S'ťažovateľ nerešpektuje existujúci stav (dovtedy sudkyňa nebolo vznesené obvinenie) a ani princíp prezumpcie nevinoty. Vyjadrenia s'ťažovateľa sudkyňu hlboko urážali, psychicky deprimovali, privádzali jej stavy náhlejšej zdravotnej indispozície a pripomínali jej nešťastnú smutnú udalosť. Následne uznesením okresného súdu z 13. júla 2018 bola sudkyňa vylúčená z pojednávania a rozhodovania tejto veci a z tohto dôvodu 31. júla 2018 táto vec bola pridelená ďalšej sudkyňi.

22. V napadnutom konaní s'ťažovateľ využíval svoje procesné oprávnenia (opakované podanie odvolania a dovolania proti meritórnym rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu, podanie návrhu na prerušenie napadnutého konania a návrhu na zmenu petitu žaloby z 10. októbra 2018, ktorý bol zamietnutý uznesením okresného súdu z 11. októbra 2018). Ústavný súd zároveň pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej využitie možností daných strane trestného konania zákonom spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 31/01). Využitím svojich práv s'ťažovateľ teda neprispel svojím správaním k zbytočným priet'ahom v tejto veci, avšak musel si byť vedomý toho, že tým prirodzene dochádza k oddialeniu právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu po právoplatnosti nálezú ústavného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach.

24. Ústavný súd konštatuje, že po právoplatnosti nálezú ústavného súdu nevzhliadol v postupe okresného súdu nečinnosť alebo nesústredenú nečinnosť. Jedinú skutočnosť, ktorú možno vytknúť okresnému súdu ako neefektívnu činnosť, je zrušenie jeho prvého rozsudku krajským súdom aj z dôvodov uvedených v bode 7. Okresný súd sa tiež dopustil procesného pochybenia, keďže sťažovateľovi doručil krátkou cestou vyjadrenie žalovanej k jeho žalobe až na pojednávaní 14. júna 2016, na ktorom bol vyhlásený prvý rozsudok okresného súdu. Týmto sťažovateľovi okresný súd neumožnil dostatočne sa oboznámiť s týmto vyjadrením žalovanej a vyjadriť sa k nemu, v dôsledku čoho došlo k odňatiu mu možnosti konať pred okresným súdom.

25. Ústavný súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, II. ÚS 600/2017, III. ÚS 638/2017). To, či ojedinelá nečinnosť orgánu verejnej moci môže byť kvalifikovaná ako zbytočné prietahy, posudzuje ústavný súd v kontexte celej prejednávanej veci (m. m. II. ÚS 109/2021) a rovnako tak postupuje, ak ide o posúdenie trvania konania, a to osobitne na okresnom súde a krajskom súde (I. ÚS 266/2021). Uvedenú judikatúru podľa názoru ústavného súdu možno analogicky aplikovať aj na ojedinelú neefektívnu činnosť súdu. V tomto prípade ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že okresný súd opätovne meritórne rozhodol už po približne 10 mesiacoch od vrátenia súdneho spisu krajským súdom napriek tomu, že sám sťažovateľ sťažoval postup okresného súdu (pozri body 19 až 21, pozn.). Okresný súd konal promptne a bez prietáhov aj pri rozhodovaní o nedôvodných (návrh na zmenu petitu žaloby) a bezpredmetných (návrh na prerušenie konania) procesných podaní sťažovateľa.

26. V prípade postupu krajského súdu ústavný súd konštatuje, že druhé odvolacie konanie trvalo od 1. apríla 2019 do 2. marca 2020 (11 mesiacov) a tretie odvolacie konanie od 21. februára 2023 do 19. apríla 2023 (2 mesiace).

27. Ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ústavnému súdu doručená približne len po 2 týždňoch od začatia tretieho odvolacieho konania. Krajskému súdu teda sťažovateľ neposkytol primeraný čas na meritórne rozhodnutie.

28. Z hľadiska komplexného posúdenia napadnutého konania okresného súdu po právoplatnosti nálezú ústavného súdu, ako aj napadnutých odvolacích konaní preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach nedošlo k zbytočným prietahom, a tým ani k porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

29. Keďže ústavnej sťažnosti sťažovateľa nebolo vyhovené, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu